

Újjáépítem Dávid leomlott sátrát

LUKÁCS TAMÁS

Ügyvéd. 1990 és 1994 között a Parlament Emberi Bizottságának alelnöke, egyházmegyei családreferens és Cursillo felelős, a Justitia et Pax bizottság tagja.

A Szentatya 1991. augusztus 20-án szabaddá vált egyházunk püspökeihez így szólt: „A papjaitokkal való egységetek abban a közösségben válik teljessé, amely a lelkipásztori gondoskodástokra bízott egyházakat Isten egész népével egyesítik. Ezért a ti feladatotok az együttműködés előmozdítása az egyházmegyétekben lévő szerzetesekkel és világi hívőkkel. Arra kell buzdítani a papságot, hogy vegyék igénybe a lelkes és jól képzett személyeket, és adjanak teret plébániákon azoknak a közösségeknek, társulatoknak és mozgalmaknak, amelyeket a gondviselés támaszt korunkban az egyházakban”.

Önmagában ez a program elegendő okul szolgálna arra, hogy az egyházmegyei zsinatok meghatározzák a közösség arculatát és jövőképét. További — talán formálisnak tűnő ok — az egyházmegye újjaalakulása, az igazgatás újszerűsége. A tartalmi kérdések ennél mélyebbek, összetettebbek és nehezebben megválaszolhatók.

Történelmi helyzetünk következtében a II. Vatikáni zsinatnak és a szellemében történő megújulásnak nem lehettünk részesei, csak megfigyelői. Ez a megállapítás nem elsősorban a zsinati dokumentumok kidolgozására és végrehajtására értendő, hanem arra, hogy — Jacques Maritain-i kifejezést kölcsönözve — hiányzik a zsinati szellem „történelmi beágyazottsága”.

Paradox módon a magyar társadalom fejlődése ellentétes volt a közgondolkodással, olyan társadalmi feszültségek halmozódtak fel, amelyek egyre inkább kívánták volna az erkölcsi megújulást. Ugyanakkor a puha diktatúra eszközeivel egy tökéletesen hamis nemzet- és egyházképet alakítottak ki.

Ebben a történelmi helyzetben, amikor egyházunk alkotmányos értelemben szabaddá vált, egyrészt az értékvesztett társadalom csodavárásával, túlzott elvárásaival, másrészt egy múlt századi kultúrharc veszélyének fenyegetésével kellett szembesülnie.

A zsinati lelkület ajándék, hiszen „Ő tett minket alkalmassá arra, hogy az újszövetség szolgái legyünk, nem a betűé, hanem a léleké. Hiszen a betű öl, a lélek pedig éltet” (Zak 3,6). Ezzel a lelkülettel lehetséges „eleven kövek módjára” (Pét 2,4) újjáépíteni „Dávid leomlott sátrát” (ApCsel 15,16).

Az egrí egyházmegye lelki újjáépítéséhez olyan személyek járultak hozzá a 20. században, mint Belon Gellért, aki a mártírom-

ságot is vállalta, a gyöngyösi ferences, Kis Szaléz vagy az egri cisztercita, Debreceni Sixtus.

Az egyház újjászületése

Az egri egyházmegyei zsinat résztvevői valamiképpen átélték az egyház születésének érzését. Merészségnek tűnhetett, hogy Serregély István főpásztor úgy döntött, hogy a résztvevők fele világi testvér legyen. Ez az összetétel határozta meg a tanácskozás légkörét. Évtizedes előítéletek, rossz beidegződések oldódtak.

Minden megújulás sikerének alapvető feltétele, hogy a tevékenység ne öncélú legyen. A világ szomjazza az igazságot, várva várja a feszültség oldását, mégis rengeteg jó szándék ellenére sem vagyunk képesek megfelelő válaszokat adni, valóságos kovásszá válni. A meg nem értettség sok esetben abból a kommunikációs zavarból adódik, hogy kifejezéseink olyan mértékben eltérnek a kulturális gyökereit és értékeit vesztett társadalomtól, hogy ezt feloldani csak nagyon komoly munkával lehetséges.

Az előkészületek

Hitelessé csak akkor válhatunk, ha képesek vagyunk minden megtérésnek örülni, ha az érdeklődő nem elutasítókkal találkozik, ha meg tudunk bocsátani és tudunk másokért élni. Ha azzal a nagyvonalúsággal látjuk a félelmeiktől szabaduló embereket, ahogy a Megváltó látja őket. Ez az alapvető kommunikációs feladat. Erről főpásztorunk a zsinatot megelőző másfél évben jelent első értesítőben így szól: „...bár a mi nemzedékünk még magán viseli az elmúlt negyven év során lelkünkbe gyökerezett félelmet az egyház támogatásának nyilvános vállalásával szemben — bízzanak benne, hogy az egyház mi vagyunk, megkeresztelt keresztények, és együtt vagyunk azért, hogy Magyarországnak ebben az évszázadában elviselt megpróbáltatásai után olyan jövőt építsünk, amelyben több örömük lesz a minket felváltó nemzedékeknek, mint amennyi nekünk volt”.

Az eddigi részegyházi zsinatok előkészítésétől eltérően érdemes két dolgot kiemelni. 1. A zsinat kezdete előtt egy évvel minden bizottság összeállította témakörének megfelelő kérdőíveit, amelyek a *Zsinati Értesítő*ben jutottak el az egyházmegye papjaihoz és híveihez. 2. Már a próbazsinatot követően elkészültek azok a bizottság munkáit bemutató stúdió-beszélgetések, amelyek a helyi televíziók segítségével az eseményre irányították a figyelmet.

„A Szentlélek és mi magunk azt tartottuk helyesnek” (ApCsel 15) formulával hirdették ki az első zsinat határozatát kifejezve a zsinat lelki valóságát, a Lélek jelenlétét, aki gondolatainkat vezérli és reményünk szerint a végrehajtásban tetteinket irányítja. Ezzel a lelkülettel hagyta jóvá a főpásztor a tanácskozás ajánlatát, és 1996. október 6-11-ig tartó zsinatot az alábbi szavakkal zárta: „nem maga a zsinaton megfogalmazott élet és üdvösségüzenet az érték, hanem megvalósítása”.

A dokumentum

A dokumentumban foglaltak közül korszakos jelentőségű lehet az Egyházmegyei Pasztorális Tanács létrehozása. „Az egyházmegye

gye helyzete és a kor következménye alapján megalakítása szükséges” (9.3.2). Nemcsak létrehozását, de működésének rendjét és összetételét, a Kerületi Pasztorális Tanács szükségességét is rendezik a zsinati határozatok (13.19.4, 7.3.11).

Minden új, működőképes intézményi rendelkezés a kegyelmi élet koordinátái szerint akkor hatékony, ha a szándékot a mindennapi élet és gyakorlat erősíti meg.

A magyar egyház fájó sebeinek egyike volt a lelkiségi mozgalmak kezelésének kérdése. Ezért ez a dokumentum kiemelt témája. Az előítéletektől, de a túlzásoktól is mentes rendelkezések a lelki egység, a krisztusi egység talaján születtek meg. „A lelkipásztorok támogassák az evangelizációt végző — és erkölcsi életükkel példát adó plébániai kisközösségek és lelkiségi mozgalmak munkáját, a lelkiségi mozgalmak pedig támogassák a plébánia tevékenységét.”

„A plébániai közösség fogadja be és támogassa a katolikus lelkiségi mozgalmat...” (13.3.11).

„...A társulások és lelkiségi mozgalmak legalább évente egyszer találkozzanak a főpásztorral” (13.3.8).

Nem kevésbé problematikus, feszültségektől sem mentes az a jelenség, amit összefoglalóan paphiánynak szoktunk nevezni. „A papi életet ma is úgy kell megszervezni, hogy abban első helyen álljon az imádság, a zsolozsma napi végzése és kiemelkedő módon a szentmise bemutatása, ami soha nem süllyedhet csupán a szolgáltatás színvonalára” (7.3.1).

„A főegyházmegyei hatóság — az Egyházmegyei Papi Szenátus és az Egyházmegyei Pasztorális Tanács meghallgatásával — alakítsa ki a jövőbeni lelkipásztori központokat” (7.3.11).

A dokumentum kiemelkedően foglalkozik a munkanélküliség- és a cigányság pasztorizációjával.

„A cigányközösségeket segítsék önazonosságuk megtalálásában és megőrzésében... A szertartások végzésében építeni kell a közülük való, öntevékeny és kezdeményező személyekre. A szentségek és szentelmények kiszolgáltatásában rejlő pedagógiai lehetőségeket ki kell használni.”

„A munkanélküliekre a keresztény közösségeknek külön figyelmet kell fordítaniuk. Többszörösen fel kell hívni a figyelmet értékes voltukra, megváltottságuk tudatára, amiből reményünk fakad. Szükséges, hogy a közösség aktív tagjai maradjanak, és érezzék a szolidaritás tetteiben megnyilvánuló, személyükre irányuló konkrét formáit. Tartsák meg őket a közösség szeretetében, és a karitatív, egyházi munkában is érezzék, hogy számítanak rájuk. A közösség figyeljen családjaikra is, és igyekezzen a hátrányokat csökkenteni” (16.3.6).